

Lapsivaikutusten arviointi nuorisotalojen aukioloajoista

KH 17.04.2023 § 105
321/12.05/2023

Valmistelija

Sivistysjohtaja Päivi Mäki, p. 040 670 5486, paivi.maki@liminka.fi

Luottamushenkilö Senja Kovaniemi teki syksyllä 2021 valtuustoaloitteen (KV 27.09.2021 § 81) Limingan nuorisotalojen aukioloaikojen lisäämisestä. Kovaniemi ehdotti kuuden kuukauden pilotointiaikaa, jolloin kummankin kyläkeskuksen, Limingan ja Tupoksen, nuorisotalot olisivat auki sekä perjantai- että lauantai-iltoina.

Kovaniemi kirjoittaa valtuustoaloitteessaan, että nuorisotalojen aukipitämiseen iltavuorossa tarvitaan aina kaksi työntekijää eli kummankin talon yhtä aikaa avoinna pitämiseen vaaditaan aina vähintään neljä työntekijää.

Kovaniemi toteaa syksyn 2021 tilanteesta, että lisäresursseja on saatu siinä määrin, että kumpikin nuorisotalo tulee olemaan auki selkeästi enemmän kuin tähän mennessä. Esimerkiksi perjantai-iltojen aukioloja on pidennetty ja kumpikin talo on nykyään auki myös lauantai-iltoisin ainakin kerran kuussa.

Vastauksena valtuustoaloitteeseen päätettiin (KV 21.2.2022 § 8), että nuorisotalojen aukioloaikojen laajentamisesta tehdään lapsivaikutusten arviointi (LAVA). Liminka kehittää toimintaansa lapsiystävällisenä kuntana (LYK). Yksi kehittämiskohteista on lapsivaikutusten arvioinnin hyödyntäminen kaikessa päätöksenteossa, joka koskee lapsia.

Lapsivaikutusten arviointia on tehty kevään 2022 ja syksyn 2022 aikana. Arvioinnin taustaksi laadittiin nuorisotalojen aukioloaikoja ja nuorisopalveluita koskeva kysely lapsille 3. luokasta ylöspäin. Kysely toteutettiin huhtikuussa 2022. Kyselyn tavoitteena oli kuulla laajasti lapsia nuorisopalveluista ja erityisesti nuorisotalotoiminnasta ja nuorisotalojen aukioloajoista. Kyselyyn vastasi 870 lasta ja nuorta. Vastausprosentti on peruskoululaisista ja toisen asteen vastaajaryhmästä laskettuna noin 33 prosenttia, mikä on hyvä tulos. Kysely ovat luettavissa Lapsiystävällinen kunta -www-sivulla.

Kyselyä täydennettiin pienemmän nuorisoryhmän kanssa toteutetulla fokusryhmäkeskustelulla. Ryhmäkeskustelun tavoitteena oli syventää kyselyssä saatuja lasten näkemyksiä.

Lapsivaikutusten arviointi toteutettiin 1.10.2022-28.2.2023. Arviointi tehtiin sähköisen hyvinvointikertomuksen alustalla olevaan valmiiseen LAVA-pohjaan. (Ks. lisäselvitys). Arvioinnin toteutti Lapsiystävällinen kunta -rukkasryhmä: liikuntapalvelupäällikkö Janne Laamanen, nuorisopalvelupäällikkö Mika Nieminen, suunnittelija Linda Jaakkola, varhaiskasvatusjohtaja Sari Supperi, soveltavan liikunnan koordinaattori Hanna Koskinen, viestintäpäällikkö Anu-Maija Kärjä ja sivistysjohtaja, LYK-koordinaattori Päivi Mäki.

LAVAA alettiin työstää kolmen päätösvaihtoehdon pohjalta:
VE 1 Tupoksen ja keskustan nuorisotalot ovat avoinna vuoroviikonlopuin

VE 2 Tupoksen ja keskustan nuorisotalot ovat auki perjantai- ja lauantai-iltoina

VE 3 Tupoksen ja keskustan nuorisotalot ovat avoinna vuoroviikonlopuin, mutta aukioloaikoja päivitetään lapsilta ja nuorilta kerätyn palautteen perusteella

Vaihtoehto 1 edustaa nykyistä toimintamallia, vaihtoehto 2 valtuustoaloitteen mukaista mallia ja vaihtoehto 3 käytänteitä uudistavaa mallia.

Päätösvaihtoehtoja vertailtaessa tarkasteltiin ja pisteytettiin lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia. Vaihtoehtoja tarkasteltiin useista lapsen elämää määrittävistä näkökulmista: yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, lasten identiteetti ja tausta, osallisuus, yhteisöllisyys ja vaikuttamismahdollisuudet, lasten haavoittuva asema, turvallisuus, palveluiden saatavuus, saavutettavuus ja digitaalinen esteettömyys sekä lasten terveys. Vertailussa tarkasteltiin myös organisaatio-, henkilöstö- ja talousnäkökulmia, mutta painopiste oli lapsen oikeuksiin, hyvinvointiin, kehitykseen ja arkeen liittyvissä tekijöissä. Päätösvaihtoehtoja punnittaessa ja perusteltaessa hyödynnettiin keväällä 2022 lapsille ja nuorille tehtyä kyselyä nuorisopalveluista, joissa kartoitettiin erityisesti näkemyksiä nuorisotalojen aukioloajoista.

Nuorisopalveluiden (NuPa) kyselyn mukaan nuorisotalojen aukiolo kumpanakin viikonlopun päivänä (Vaihtoehto 1) ei ole kovin merkityksellinen asia tarkasteltaessa nuorisopalveluita kokonaisuutena. Jopa 84 % nuorista on tyytyväinen nuorisotalojen aukioloaikoihin. Sen sijaan nuoret toivovat enemmän tapahtumia, teemakerhoja ja retkiä. Nuorisotalojen aukiolo kumpanakin viikonlopun päivänä vie paljon resurssia työntekijöiltä, joten työaikaa ei jää riittävästi toivotun toiminnan, kuten retkien ja kerhojen järjestämiseen.

NuPan LAVA-kyselyssä lapsilta tuli runsaasti toiveita nuorisotalojen aukioloaikoihin (Vaihtoehto 3). Toivotaan esimerkiksi, että nuorten vuoro (13–16 v.) alkaisi heti koulupäivän jälkeen. Tämä palvelisi mm. kuljetusoppilaita ja lisäisi näin lasten yhdenvertaisuutte palveluiden saannissa. Toivottiin, että yläkoululaiset voisivat käydä alakoululaisten vuorolla. Lisäksi toivottiin, että nuorisotalolla voisi käydä luokan kanssa, jotta paikka tulisi tutuksi. Luokan kanssa käyminen tapahtuisi koulupäivän aikana. Kyselyn perusteella koulunuorisotyö on muoto, jolla tavoitetaan eniten lapsia ja nuoria. Vain yksittäisissä vastauksissa tulee toive nuorisotalojen aukiolosta kumpanakin viikonloppuiltana (Vaihtoehto 2) .

Arvioitaessa nuorisotalojen aukioloaikoja lasten identiteetin ja taustan näkökulmasta eri aukiolovaihtoehdot näyttäytyvät merkityksellisiltä. Nuorisotalojen aukioloaikojen lisääminen ja yleensäkin talotoimintaan panostaminen suuntaa nuorisopalveluiden resurssia yksittäiseen toimintamalliin ja vie työaikaa muusta nuorisotoiminnasta, kuten retkistä, leireistä ja erilaisista tapahtumista. Limingassa osalla perheistä on vahva herätysliiketausta. Nämä lapset eivät käy nuorisotaloilla, mutta osallistuvat muuhun nuorisotyöhön. Jos resurssia kohdennetaan pääasiassa talotoimintaan, nämä lapset joutuvat eriarvoiseen asemaan. Viikonloppuaukioloajoista vapautuvaa resurssia voidaan suunnata eri kieliryhmille, esim. ukrainalaisille lapsille, pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille ja muille haavoittuvassa asemassa oleville lapsille ja vähemmistöryhmille.

LAVA-prosessin aikana Liminkaan on saatu perustettua nuorisokahvila Limingan kyläkeskuksessa sijaitsevaan entiseen kauppakiinteistöön

joulukuun 2022 alussa. Nuorisokahvila oli yksi Limingan lapsiystävällinen kunta (LYK) tavoitteista. Nuorisokahvila on auki iltaisin ja tarjoaa turvallisen kohtaamispaikan iltaisin myös hieman vanhemmille nuorille. Nuorisokahvila on auki toisinaan myös viikonloppuiltaisin ja täydentää näin nuoriostalojen viikonloppuiltojen aukioloa.

Nuorisotaloilla käyvät nuoret kokoevat nuorisotalot tärkeiksi. Kunnassa on kuitenkin paljon lapsia ja nuoria, jotka eivät käy ollenkaan nuorisotaloilla, mutta he odottavat nuorisopalveluilta muuta, mielekästä toimintaa, kuten leiriä, retkiä ja tapahtumia. Erityisesti osana koulupäivää tai heti koulupäivän jälkeen toteutettavat tapahtumat ovat tärkeitä, koska myös koulukuljetuksessa olevat oppilaat voivat osallistua niihin.

Nuorisopalveluiden palautekyselyn ja fokusryhmäkeskustelun perusteella nuorisotalojen aukiolon lisääminen ei ole lasten ja nuorten mielestä tärkein toimenpide, vaan ylipäänsä erilaisten, nuorille suunnattujen tapahtumien ja toiminnan järjestäminen ja nuorten aktivointi osallistumiseen. LAVAn osana toteutettu nuorisopalveluiden kysely on antanut hyviä ideoita niin nuorisotalotoiminnan kuin koko nuorisopalveluiden toiminnan kehittämiseen.

Osana LAVAA todettiin myös viikonloppuaukioloaikojen lisäämisen vaikutukset työntekijöihin. Jos molemmat talot olisivat auki aina lauantaisin, työntekijät olisivat vapaalla maanantaisin. Tämä vaikeuttaisi yhteistyötä kunnan muiden toimijoiden kanssa, ja nuorisotalot olisivat luonnollisesti aina maanantaisin kiinni. Työntekijöiden yksityiselämä voisi myös kärsiä, jos kaikki lauantait olisivat työpäiviä. Tällä voisi olla vaikutusta myös nuorisopalveluiden työntekijöiden pysymiseen Limingassa ja uusien työntekijöiden saatavuuteen.

Lapsivaikutusten arvioinnin perusteella Limingan Lapsiystävällinen kunta - rukkanaryhmä esittää vastauksena Limingan nuorisotalojen aukioloaikoja koskevaan valtuustoaloitteeseen vaihtoehtoehtoa kolme. Sen mukaan Tupoksen ja Limingan keskustan nuorisotalot ovat avoinna vuoroviikonlopuin, mutta aukioloaikoja päivitetään lapsilta ja nuorilta saadun palautteen perusteella.

Lapsivaikutusten arviointiin kuuluu, että tehtyjen päätösten vaikutuksia arvioidaan päätöksenteon jälkeen. Nuorisotalojen aukioloa ja yleensäkin nuorisopalveluiden toimintaa ja talojen käyttöastetta seurataan Kuntaliiton tuottamalla nuoDo-tilastointijärjestelmällä, jolla saadaan paremmin seurattua nuorisotyön eri työmuotojen vaikuttavuutta. Nuorisotalojen aukioloa koskevaa päätöstä arvioidaan seuraavan kerran keväällä 2025 tehtävällä laajalla nuorisopalveluiden kyselyllä. Kuntaliiton nuoDo-tilastointijärjestelmän ja nuorisopalveluiden kyselyn tulokset tuodaan tiedoksi Limingan kunnanhallitukselle ja -valtuustolle.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Rajala Pekka
Päätösehdotus	Kunnanhallitus merkitsee tiedoksi tehdyn lapsivaikutusten arvioinnin nuorisotalojen aukioloajoista. Kunnanhallitus toteaa, että Tupoksen ja Limingan keskustan nuorisotalot ovat avoinna vuoroviikonlopuin. Aukioloaikoja päivitetään tarvittaessa lapsilta ja nuorilta kerätyn palautteen perusteella.
Päätös	Sivistysjohtaja Päivi Mäki oli läsnä kokouksessa tämän asian esittelyn ajan klo 16.57-17.23 ja poistui kokouksesta ennen asiaa koskevaa päätöksentekoa.

Kunnanhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.